

Національний університет
водного господарства і
природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства і
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра обліку і аудиту

06 02 214

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
та завдання до практичних занять та
самостійної роботи
з навчальної дисципліни
„Облікова політика”
для студентів спеціальності 071 „Облік і оподаткування”
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Рекомендовано
науково-методичною комісією
спеціальності 071
„Облік і оподаткування”
Протокол №8 від 02 лютого 2018 р.

Рівне 2018

Методичні вказівки та завдання до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни „Облікова політика” для студентів спеціальності 071 „Облік і оподаткування” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. - Рівне, НУБГП, 2017. - 35 с.

Упорядник: Зубілевич С.Я., професор, кандидат економічних наук

Відповідальний за випуск: Н.М.Позняковська, доцент, кандидат економічних наук, в.о. завідувача кафедри обліку і аудиту

ЗМІСТ

Вступ	3
Змістовий модуль 1. Методологічні та нормативно-правові засади облікової політики в Україні	
Тема 1. Методологічні основи облікової політики	4
Тема 2. Організація процесу вибору та формалізації облікової політики на підприємстві (в установі)	6
Змістовий модуль 2. Особливості формування облікової політики за об'єктами обліку та елементами фінансової звітності	8
Тема 3. Формування облікової політики щодо активів	8
Тема 4. Формування облікової політики щодо зобов'язань	9
Тема 5. Формування облікової політики щодо складових власного капіталу	9
Тема 6. Формування облікової політики щодо доходів, витрат, фінансових результатів та іншого сукупного доходу	10
Тема 7. Облікова політика у фінансовій звітності	10
Список рекомендованої літератури	11
Додаток 1. Наказ про організацію обліку та облікову політику ТзОВ	12
Додаток 2. Фрагмент приміток про облікову політику ПАТ	26

© С.Зубілевич, 2018

© НУБГП, 2018

Вступ

Методичні вказівки підготовлені відповідно до затвердженої робочої програми навчальної дисципліни 06 02 69 «Облікова політика», освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування», тимчасового стандарту освіти за освітньо-професійною програмою, навчального плану та пояснювальної записки до нього, затверджених вченою радою НУВГП, протокол №3 від 25 березня 2016 р.

Метою практичних занять з навчальної дисципліни «Облікова політика» є закріплення теоретичних знань та отримання вмінь:

- ідентифікувати основні чинники, що впливають на облікову політику суб'єкта господарювання, та зміст їх впливу;
- обґрунтовувати вибір облікової політики щодо окремих об'єктів обліку;
- розробляти розпорядчі документи з облікової політики суб'єктів господарювання;
- проводити оцінку повноти та якості розпорядчих документів з облікової політики;
- формувати примітки до фінансової звітності про облікову політику.

Для досягнення цієї мети за кожною темою навчальної дисципліни підібрані відповідні завдання, виконання яких передбачено як під час аудиторних занять під керівництвом викладача, так і під час самостійної роботи. Посилання на рекомендовану літературу надають допомогу у виконанні завдань. Розподіл завдань між аудиторною та самостійною роботою, між студентами здійснює викладач під час занять.

Перед практичними заняттями слід опрацювати теоретичний матеріал за відповідною темою, використовуючи Методичні вказівки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Облікова політика» (06 02 215) та рекомендовану літературу.

Оцінювання навчальних досягнень студентів проводиться під час контролю за виконанням завдань на заняттях, перевірки завдань, визначених для самостійного виконання, та шляхом усного опитування за шкалою, наведеною у табл. 1 та у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Змістовий модуль 1. Методологічні та нормативно-правові засади облікової політики в Україні

Тема 1. Методологічні основи облікової політики

1. Складові облікової політики.
2. Співвідношення між обліковою політикою та обліковою оцінкою.
3. Внесення змін до облікової політики: ретроспективний та перспективний підходи. Неможливість застосування ретроспективного підходу.
4. Облікові оцінки та їх перегляд.

Література [1,2, 10, с. 5-13, 45-47; 11, с.6-15; 12, с.7-71; 13, с. 11-47; 14, с.8-17]

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Визначити які з наведених нижче вимог П(С)БО відносяться до облікової оцінки, а які – до облікової політики. Зазначте, який підхід слід застосувати для відображення в обліку впливу цих процедур. Відповідь оформити у вигляді таблиці. Приклад заповнення наведений у рядку 1.

Таблиця 1

Облікова політика та облікова оцінка

		Облікова політика	Облікова оцінка	Підхід до відображення	
				перспективний	ретро-спективний
1	2	3	4	5	6
1	Визначення вартісної межі між основними засобами та малоцінними необоротними матеріальними активами	-	+	+	-
2	Методи нарахування амортизації основних засобів				
3	Методи нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів (крім малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів)				

1	2	3	4	5	6
4	Методи нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів				
5	Методи нарахування амортизації нематеріальних активів				
6	Методи нарахування амортизації довгострокових біологічних активів				
7	Методи нарахування амортизації інвестиційної нерухомості				
8	Визначення порогу суттєвості для проведення переоцінки основних засобів				
9	Визначення періодичності зарахування дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку				
10	Визначення вартісної межі між основними засобами та малоцінними необоротними матеріальними активами				
11	Визначення порядку списання витрат, пов'язаних з поліпшенням основних засобів				
12	Визначення критеріїв розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості				
13	Вибір оцінки у фінансовій звітності основних засобів за історичною собівартістю або переоціненою вартістю				
14	Вибір оцінки інвестиційної нерухомості у фінансовій звітності за справедливою вартістю або історичною собівартістю				
15	Вибір оцінки вибуття запасів за методом конкретної ідентифікації, середньозваженою або ФІФО.				

Завдання 2.

Підприємство має об'єкт інвестиційної нерухомості, який відображає за історичною собівартістю. Первісна вартість нерухомості становить 1 млн. грн. Термін корисного використання складає 50 років. Для досягнення вищої достовірності керівництво підприємства вважає за потрібне використати оцінку

нерухомості за справедливою вартістю. На 31.12.X1 вона дорівнювала 1 508 тис. грн., 31.12.X2 - 1 687 та 31.12.X3 - 995 тис. грн. Керівництво впевнене, що зміна моделі оцінки інвестиційної нерухомості вплине на показники фінансової звітності X3 року та наступні роки.

Дайте відповіді на такі питання.

1. Чи мало право керівництво підприємства прийняти зазначене рішення?
2. Який національний або міжнародний стандарт обліку і звітності регулює прийняття такого рішення?
3. Кваліфікуйте суть рішення – це зміна облікової політики чи облікової оцінки? Обґрунтуйте відповідь.
4. Визначте балансову вартість інвестиційної нерухомості на 31.12.X3 за історичною собівартістю.
5. Визначте балансову вартість інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю.
6. Напишіть проведення, які слід зробити в обліку у зв'язку із рішенням керівництва про зміну підходів до оцінки інвестиційної нерухомості.
7. Поясніть вплив рішення керівництва на показники фінансової звітності (Звіту про фінансовий стан, Звіту про фінансові результати (інший сукупний дохід), Звіту про власний капітал) за рік, який завершився 31.12.X3. Відповідь надайте у вигляді фрагментів зазначених фінансових звітів з відповідними числовими значеннями.

Методичні вказівки Для обґрунтування відповіді слід використати П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» та П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість».

Завдання 5*. Проведіть аналіз точок зору (не менше п'яти) вітчизняних науковців і практиків щодо складу облікової політики. Відповідь надайте з посиланнями на джерело інформації. Зробіть висновки.

Методичні вказівки Варто використати статті науковців і практиків, оприлюднені в мережі Інтернет, за останні 2-3 роки. Склад облікової політики може бути розглянутий, наприклад, в таких розрізах: за рівнями регулювання; за елементами (принципи, процедури, методи і т.д.);

Тема 2. Організація процесу вибору та формалізації облікової політики на підприємстві (в установі)

1. Рівні та суб'єкти регулювання облікової політики в Україні.
2. Чинники що впливають на формування облікової політики підприємства.
3. Етапи формування облікової політики.
4. Формалізація облікової політики підприємства (установи).
5. Структура та порядок складання розпорядчого документа про облікову політику.

Література

[2,4,10, с. 14-27; 11, с.16-30, 47-76; 12, с. 74-116; 13, с. 48-53; 14, с. 21-

Ситуаційні завдання

Завдання 1-5 виконуються групами студентів, визначеними викладачем

Завдання 1. Вам потрібно скласти наказ про облікову політику державного лісового господарства. Визначте нормативно-правове забезпечення облікової політики такого підприємства.

Методичні вказівки - Відповідь доцільно оформити у вигляді таблиці (табл. 2).

Таблиця 2

Нормативно-правове забезпечення облікової політики підприємства лісової галузі

№ з/п	Рівень регулювання та суб'єкт	Назва регуляторного акту
1	<i>Міждержавний</i>	-
2	<i>Державний (національний)</i>	
2.1	Верховна Рада України	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» Закон України ...
2.2	Міністерство фінансів України	Національні П(С)БО ...
2.3	Національний банк України	
2.4	Державне агентство лісових ресурсів України	Тимчасова інструкція з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України, затвердженої наказом Держагентства лісових ресурсів від 27.06.12 р. № 202 Інструкція з обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного комітету лісового господарства України, затвердженої наказом Держкомлісгоспу від 19.12.03 р. № 205 Наказ Міністерства інфраструктури України, Міністерства аграрної політики та продовольства України від 29.11.2013 р. № 961/707 «Про затвердження спеціалізованої форми товарно-транспортної накладної при перевезенні деревини автомобільним транспортом (ТТН - ліс)» і т.д.

Завдання 2. Визначте нормативно-правове забезпечення облікової політики сільськогосподарського підприємства (ТОВ).

Завдання 3. Визначте нормативно-правове забезпечення облікової політики ПАТ.

Завдання 4. Визначте нормативно-правове забезпечення облікової політики групи підприємств (наприклад, КОМО, Молочний Альянс тощо).

Завдання 5. Розгляньте наказ про організацію обліку та облікову політику ТзОВ. (дод. 1).

Методичні вказівки Для оцінки форми та змісту наказу використати Методичні рекомендації Міністерства фінансів України [9].

Змістовий модуль 2. Особливості формування облікової політики за об'єктами обліку та елементами фінансової звітності

Тема 3. Формування облікової політики щодо активів

1. Загальні аспекти формування облікової політики щодо активів.
2. Складові облікової політики щодо нематеріальних активів.
3. Визначення складових облікової політики щодо основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.
4. Складові облікової політики підприємства щодо довгострокових біологічних активів.
5. Складові облікової політики підприємства щодо інвестиційної нерухомості.
6. Складові облікової політики щодо довгострокових фінансових активів.
7. Формування облікової політики щодо оборотних активів (запасів, поточних біологічних активів, дебіторської заборгованості, поточних фінансових активів та грошових коштів).

Література [1; 2, 9; 10; 11; 12; 13].

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Визначити наявність та якість формулювання загальних аспектів облікової політики щодо активів у наказі ТзОВ (дод. 1) Надати рекомендації з удосконалення.

Методичні вказівки. До загальних аспектів облікової політики щодо активів відносяться визначення критерію їх класифікації (за ліквідністю або операційним циклом/календарним роком); визначення меж (порогів) суттєвості; можливість згортання активів та зобов'язань.

Якщо наказ не містить цих аспектів, слід їх сформулювати.

Завдання 2. Оцінити якість наказу ТзОВ (дод. 1) стосовно нематеріальних активів. Надати рекомендації з удосконалення.

Методичні вказівки. Для виконання завдання керуватися вимогами П(С)БО 8, Методичними рекомендаціями [9].

Завдання 3. Оцінити якість наказу про облікову політику ТзОВ (дод. 1) щодо основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.

Методичні вказівки. Для виконання завдання керуватися вимогами П(С)БО 7, Методичними рекомендаціями [9].

Завдання 4. Розробити наказ про облікову політику в частині довгострокових біологічних активів, керуючись П(С)БО 30 «Біологічні активи» та Методичними рекомендаціями [9].

Завдання 5. Розробити наказ про облікову політику в частині довгострокових фінансових інструментів, керуючись П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»,

П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» та Методичними рекомендаціями [9].

Завдання 6. Оцінити якість наказу ТзОВ (дод. 1) в частині оборотних активів. Доповнити наказ, керуючись П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 30 «Біологічні активи», П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність».

Тема 4. Формування облікової політики щодо зобов'язань

1. Загальні аспекти формування облікової політики щодо зобов'язань.
2. Складові облікової політики, що стосуються фінансових зобов'язань, виплат працівникам, чистих пенсійних зобов'язань (активів), відстрочених податкових зобов'язань, забезпечень майбутніх витрат і платежів.
3. Складові облікової політики щодо інших зобов'язань

Література [2,4, 9, 10, с. 36-38; 12, с. 194-191; 13, с. 188-194; 14, с. 171-174]

Ситуаційні завдання

Завдання 1. Визначити наявність та якість формулювання загальних аспектів облікової політики щодо зобов'язань у наказі ТзОВ (дод. 1) Надати рекомендації з удосконалення.

Методичні вказівки.

Загальними аспектами формування облікової політики щодо зобов'язань є: визначення критерію їх класифікації (за ліквідністю або операційним циклом/календарним роком); визначення меж (порогів) суттєвості; можливість згортання активів та зобов'язань.

За їх відсутності в наказі слід запропонувати відповідні пункти.

Завдання 2. Оцінити якість наказу ТзОВ в частині зобов'язань. Керуватися П(С)БО 11 «Зобов'язання», П(С)БО 17 «Податок на прибуток», П(С)БО 26 «Виплати працівникам», П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», П(С)БО 14 «Оренда».

Завдання 3. Розробити проект наказу про облікову політику в частині виплат працівникам, чистих пенсійних зобов'язань (активів), відстрочених податкових зобов'язань, забезпечень майбутніх витрат і платежів.

Завдання 4. Розробити проект наказу про облікову політику в частині кредиторської заборгованості, розрахунків з бюджетом, доходів майбутніх періодів, іншої поточної заборгованості.

Тема 5. Формування облікової політики щодо складових власного капіталу

1. Загальні аспекти формування облікової політики щодо власного капіталу.
2. Складові облікової політики щодо внесеного (zareєстрованого, неоплаченого та вилученого) капіталу.

3. Складові облікової політики щодо заробленого капіталу (нерозподіленого прибутку, капіталу в дооцінках, іншого додаткового капіталу, резервного капіталу).

Література [2,4, 9, 12, с. 184-191; 13, с. 188-194; 14, с. 189-190].

Завдання 1. Оцінити наказ ТзОВ (дод. 1) загальні аспекти формування облікової політики щодо власного капіталу.

Завдання 2. Удосконалити наказ ТзОВ про облікову політику щодо складників власного капіталу.

Тема 6. Формування облікової політики щодо доходів, витрат, фінансових результатів та іншого сукупного доходу

1. Загальні аспекти формування облікової політики щодо доходів, витрат і фінансового результату.
2. Складові облікової політики щодо доходів. Облікова політика щодо витрат.
3. Складові облікової політики щодо фінансових результатів (прибутків, збитків).
4. Складові облікової політики стосовно іншого сукупного доходу (статті, які будуть рекласифіковані через прибутки/збитки, та ті, які не будуть рекласифіковані).

Література [2,4, 9, 10, с. 35; 12, с. 192-206; 13, с. 154-187; 14, с. 175-188].

Завдання 1. Оцінити наказ ТзОВ (дод. 1) в частині облікової політики щодо доходів, витрат і фінансових результатів.

Завдання 2. Удосконалити наказ про облікову політику ТзОВ щодо доходів, витрат фінансових результатів, іншого сукупного доходу, керуючись П(С)БО 15 та іншими нормативними документами Міністерства фінансів України.

Тема 7. Облікова політика у фінансовій звітності

1. Облікова політика щодо фінансової звітності та її розкриття інформації про облікову політику й оцінки за П(С)БО 6.
2. Вимоги до розкриття облікової політики та оцінок при застосуванні МСФЗ як основи обліку і фінансової звітності

Література [2,4, 9, 10, с.42-44; 12, с. 208-230; 13, с. 195-215; 14, с. 195-198]

Завдання 1. Оцінити наказ ТзОВ (дод. 1) в частині облікової політики щодо фінансової звітності.

Завдання 2. Удосконалити наказ ТзОВ про облікову політику щодо фінансової звітності.

Завдання 3. Розглянути виконання вимог до розкриття облікової політики та оцінок при застосуванні МСФЗ (дод. 2).

Завдання 4. Скласти примітки щодо облікової політики для ТзОВ, використовуючи дод. 1 та 2.

Список рекомендованої літератури

1. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність” [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. П(С)БО 1,2, 6-34 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.mimfin.gov.ua
3. П(С)БО ДС [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.mimfin.gov.ua
4. МСФЗ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_010
5. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Затв. наказом Міністерства України від 02.09.2014 №879 із зм. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій 30.11.99 N 291 із зм. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99
7. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору. Затв. наказом Міністерства України від 23 січня 2015 року N 11 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: def.kpi.ua/sites/default/files/Metodrekoment_oblikova_politika
8. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженого наказом Міністерства України від 31.12.2013 № 1203 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.minfin.gov.ua
9. Про затвердження методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України. Наказ Міністерства України від 27 червня 2013р. N635 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.Financforyou.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/minfinna635-1.doc
10. Король Г.О., Ізвекова І.М., Труш Ю.Т. Облікова політика підприємства: Навч. посібник. Частина I. Теоретико-організаційні аспекти облікової політики. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. – 88 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nmetau.edu.ua/file/kua_11020.pdf
11. Кулик В.А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: монографія / В.А. Кулик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – 373 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of...of.../14058.061.pdf
12. Облікова політика підприємства : Навч. посібник / Ю. А. Ве-рига [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Полтав. ун-т еконо-міки і торгівлі. - К. : Центр учб. літ., 2015. - 312 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: cul.com.ua/preview/obl_pol_pidpr.pdf
13. Облікова політика підприємства / Т.М. Сторожук. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2015. – 240 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: r.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/409/1/367_IR.pdf

Приклад наказу про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку ТзОВ

Наказ

«Про організацію бухгалтерського обліку й облікову політику»

№0101/2016 01 січня 2016 р.

Відповідно до норм пункту 5 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, інструкцій та інших нормативних актів, які регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку, виконуючи вимоги, передбачені Статутом та для забезпечення належного ведення бухгалтерського обліку на підприємстві з урахуванням особливостей діяльності, з метою забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності Підприємства (далі за текстом - «Підприємство») застосовуються наступні положення.

1. Організація бухгалтерського обліку

На забезпечення виконання пункту 4 статті 8 Закону про бухгалтерський облік встановити з 1 січня 2016 року на Підприємстві таку форму організації бухгалтерського обліку:

1.1 Ведення бухгалтерського обліку покласти на службу підприємства на чолі з головним бухгалтером підприємства.

Кількісний і якісний склад бухгалтерії визначати штатним розкладом і затверджувати окремим наказом директора.

1.2. Права й обов'язки головного бухгалтера та працівників бухгалтерії визначати на підставі Закону №996, цього наказу та посадових інструкцій.

Головному бухгалтеру :

забезпечувати дотримання на підприємстві єдиних методологічних основ бухгалтерського обліку, безперервність відображення операцій та достовірну оцінку активів, зобов'язань, капіталу в бухгалтерському обліку;

складати та здавати в установлені терміни управлінську, фінансову, статистичну, податкову звітність.;

організовувати контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх фінансово-господарських операцій;

брати участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею, псуванням активів підприємства;

забезпечувати перевірку стану бухгалтерського обліку в окремих підрозділах підприємства (при наявності останніх).

Розпорядження головного бухгалтера обов'язкові для виконання всіма працівниками бухгалтерії, іншими посадовими особами згідно з організаційно-управлінською структурою підприємства.

1.3 У випадку відсутності з поважних причин головного бухгалтера, обов'язки останнього доручати іншій посадовій особі відповідно до окремого письмового розпорядження керівництва підприємства.

2. Повноваження на підпис документів

2.1. Право першого підпису на банківських розрахунково-платіжних документах надається директору.

2.2. Головному бухгалтеру надається право другого підпису.

Під час відсутності на робочому місці з поважних причин головного бухгалтера його обов'язки, відповідальність і права покладаються на посадову особу відповідно до письмового розпорядження керівника Підприємства, з оплатою відповідно до діючого законодавства.

2.3. На право підпису окремих документів можуть надаватися повноваження іншим посадовим особам, що оформлюється окремим Наказом по Підприємству.

2.4. Видача документів на тимчасове користування посадовим і стороннім особам здійснювати тільки за письмовим розпорядженням керівника.

3. Документообіг

3.3. Документообіг Підприємства регулюється відповідними організаційно-порядковими документами, виданими посадовими особами у межах наданих їм повноважень. До таких документів відносяться, зокрема (але не виключно):

- про делегування повноважень на право підпису документів;
- про бухгалтерську службу;
- про філії та представництва (при наявності останніх);
- про проведення інвентаризації та створення постійної та робочих інвентаризаційних комісій;
- про маркетингову та збутову політику;
- про закріплення водіїв за транспортними засобами та порядок контролю за їх ротацією;
- про перелік посад, які мають право користуватися корпоративним мобільним зв'язком та встановлення лімітів користування послугами мобільного зв'язку;
- про розмір встановленого ліміту каси на підприємстві;
- про порядок архівування документів, тощо.

4. Форма обліку

4.1. Журнально-ордерна.

4.2. Відповідно до Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затвердженого наказом Міністерства фінансів України 24.05.95р. №88, всі первинні документи, звітні регістри, фінансову, статистичну та іншу звітність складати на українській мові.

4.3. Затвердити розроблений на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємства і організацій робочий план рахунків з використанням рахунків першого, другого, третього і четвертого порядку.

4.4. Використовувати для узагальнення інформації про витрати товариства рахунок класу 9 "Витрати підприємства".

4.5. Організувати аналітичний облік руху товарно-матеріальних цінностей таким чином по підрозділах:

- в бухгалтерії: -в сумарному виразі;
- на складах -в кількісно-сумарному виразі.

4.6. Затвердити графік документообігу підприємства.

5. Первинний облік

5.1 Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, або безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

5.2. Первинні та зведені облікові документи можуть бути складені на паперових або машинних носіях і повинні мати такі обов'язкові реквізити:

- назву документа (форми);
- дату і місце складання;
- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції (в т.ч. факсимільний підпис).

5.3 Відповідальність за несвочасне складання первинних документів і регістрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

6. Інвентаризація

6.1. З метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і звітності проводити інвентаризацію майна і фінансових зобов'язань відповідно до статті 10 Закону про бухгалтерський облік і інших нормативних актів України.

6.2. Інвентаризацію активів і зобов'язань, під час яких перевіряється їх наявність, стан і документальне підтвердження, проводити перед складанням річної фінансової звітності підприємства, орієнтовно з 1 жовтня по 31 грудня поточного року. Час і порядок її проведення, відповідальні за проведення інвентаризації посадові особи визначаються керівником окремим письмовим розпорядженням.

6.3. В усіх інших випадках об'єкти і періодичність проведення інвентаризації встановлювати окремим письмовим розпорядженням (наказом).

6.4. Для проведення інвентаризаційних робіт (планових і позапланових інвентаризацій активів і зобов'язань, основних засобів, МПП, інших матеріальних цінностей) щорічно затверджувати постійну діючу інвентаризаційну комісію, відповідно до окремого письмового розпорядження керівника.

7. Оцінка

7.1. Створити оціночну комісію для проведення приймання, списання, оцінки активів і зобов'язань. Склад оціночної комісії встановлюється у додатках до цього Положення.

7.2. Залучати у разі необхідності для проведення оцінки окремих об'єктів активів спеціалізовані оціночні фірми.

8. Управлінський облік

8.1. Система і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій розробляються фінансовим менеджером та можуть змінюватися в оперативному режимі у залежності від потреб користувачів цієї звітності.

9. Бухгалтерський облік

9.1 Облікова політика підприємства будується з використанням принципів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, викладених у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» :

9.1. Облікову політику застосовувати таким чином, щоб фінансові звіти повністю узгоджувались з вимогами Закону про бухгалтерський облік та кожного конкретного П(С)БО. Застосовувати перед усім ті підходи та методи для ведення бухгалтер-

ського обліку і надання інформації в фінансових звітах, які передбачені Г1(С)БО і найбільш адаптовані до діяльності підприємства.

9.2. За П(С)БО 1 ведення бухгалтерського обліку та складання фінансових звітів проводити за принципом нарахування так, щоб результати операцій та інших подій відображались в облікових регістрах і фінансових звітах тоді, коли вони мали місце, а не тоді, коли підприємство отримує чи сплачує кошти.

9.3. Доходи в Звіті про прибутки та збитки відображати в тому періоді, коли вони були зароблені, а витрати - на основі відповідності цим доходам, що забезпечить визначення фінансового результату звітного періоду співставленням доходів звітного періоду з витратами, здійсненими для отримання цих доходів.

9.4. При складанні фінансових звітів визначити величину суттєвості статті в розмірі 10% від валюти Балансу.

9.5. Використовувати на Підприємстві автоматизовану форму ведення обліку із застосуванням бухгалтерської програми „1С: Бухгалтерія”.

Необоротні активи.

10. Основні засоби

10.1. До основних засобів відносити матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) та вартість яких перевищує 6000 (шість тисяч) гривень.

10.2. До складу малоцінних необоротних матеріальних активів (МНМА) відносити матеріальні цінності, що призначаються для використання у господарській діяльності протягом періоду, який більше одного року з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартісна оцінка яких дорівнює сумі, що не перевищує 5999 грн.

Відповідно до ПКУ статус виробничих основних засобів надавати лише тим об'єктам які призначені для використання у виробничій діяльності платника.

У виробничих приміщеннях та офісі підприємства утримуються виключно виробничі основні засоби, які використовуються для здійснення та супроводження господарської діяльності.

10.3. Якщо у первинних документах, якими оформлюється введення їх в експлуатацію безпосередньо не зазначається мета використання основного засобу (виробниче чи невиробниче використання), вважати, що основний засіб призначається для виробничого використання.

10.4. У протилежному разі, якщо основний засіб призначається для невиробничого використання, про це обов'язково повинно бути зазначено у первинних документах, якими оформлюється придбання, виготовлення чи введення в експлуатацію таких невиробничих основних засобів.

10.5. Обліковою одиницею бухгалтерського обліку основних засобів рахувати окремі об'єкти основних засобів.

10.6. Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкту (модернізація, добудова, дообладнання, реконструкція), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод.

Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта основних засобів в робочому стані, відновлення початково очікуваного потенціалу корисності та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, включати

до складу витрат поточного періоду, у якому такі витрати понесені.

10.7. Підприємство може здійснювати переоцінку за справедливою вартістю на дату балансу. У разі добровільної переоцінки об'єкта основних засобів на ту ж саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить такий об'єкт, проте, переоцінка можлива лише за тими необоротним активами, щодо яких існує активний ринок.

Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається до складу додаткового капіталу, а сума уцінки - до складу витрат.

10.8. У разі наявності дооцінки об'єкта основних засобів, перевищення сум попередніх уцінок об'єкта та втрат від зменшення його корисності над сумою попередніх дооцінок залишкової вартості і відновлення його корисності, сума чергової дооцінки, але не більше зазначеного перевищення, включається до складу доходів звітного періоду, а різниця спрямовується на збільшення іншого додаткового капіталу.

10.9. У разі наявності уцінки об'єкта основних засобів, перевищення суми попередніх дооцінок об'єкта і відновлення його корисності над сумою попередніх уцінок залишкової вартості цього об'єкта і втрат від зменшення його корисності, сума чергової уцінки, але не більше зазначеного перевищення, спрямовується на зменшення іншого додаткового капіталу, а різниця включається до витрат звітного періоду.

10.10. При вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх уцінок включається до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу.

10.11. Основні засоби класифікувати за 16 групами відповідно до п. 138.3.3 ПКУ:

Групи податкового обліку	Групи бухгалтерського обліку	Субрахунок	Строк амортизації
Група 1 — земельні ділянки	Земельні ділянки	101	—
Група 2 — капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	Капітальні витрати на поліпшення земель	102	15
Група 3 — будівлі, споруди, передавальні пристрої	Будівлі і споруди	103	20 15 10
Група 4 — машини та обладнання	Машина та обладнання	104	5
з них: електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори,			

маршрутизатори, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2500 гривень			2
Група 5 — транспортні засоби	Транспортні засоби	105	5
Група 6 — інструменти, прилади, інвентар (меблі)	Інструменти, прилади й інвентар	106	4
Група 7 — тварини	Тварини	107	6
Група 8 — багаторічні насадження	Багаторічні насадження	108	10
Група 9 — інші основні засоби (ОЗ)	Інші ОЗ, інші необоротні матеріальні активи	109, 117	12
Група 10 — бібліотечні фонди	Бібліотечні фонди	111	-
Група 11 — МНМА	МНМА	112	-
Група 12 — тимчасові (нетитульні) споруди	Тимчасові (нетитульні) споруди	113	5
Група 13 — природні ресурси	Природні ресурси	114 I	-
Група 14 — інвентарна тара	інвентарна тара I	115	6
Група 15 — предмети прокату	Предмети прокату I	116	5
Група 16 — довгострокові біологічні активи	Довгострокові біологічні активи	16	7

Методи амортизації:

10.13 Застосовувати при нарахуванні амортизації необоротних активів такі методи нарахування для:

- об'єктів основних засобів: прямолінійний;
- для інших необоротних матеріальних та малоцінних необоротних активів, бібліотечних фондів у розмірі 100 % їх вартості в першому місяці використання таких об'єктів.

У разі, коли строки корисного використання об'єкта основних засобів менші, ніж мінімально допустимі строки амортизації, то для розрахунку амортизації використовувати строки відповідно до правовстановлюючих документів. У разі, якщо строки корисного використання в бухгалтерському обліку дорівнюють або більші ніж ті, що встановлені п.10.12, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені в бухгалтерському обліку.

10.14 Ліквідаційну вартість об'єктів основних засобів амортизації прийняти рівною нулю.

11. Нематеріальні активи

11.1 Нематеріальні активи — це немонетарний актив, який немає матеріальної форми й може бути ідентифікований. В обліку придбаний або отриманий нематеріа-

льний актив відображається на балансі, якщо його вартість може бути достовірно визначено і якщо існує ймовірність одержання майбутніх економічних вигод у зв'язку з його використанням.

Придбані (створені) нематеріальні активи зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

11.2 Амортизації підлягають не об'єкти нематеріальних активів, а витрати на їх придбання за умови, що такі об'єкти придбано платником податку для використання в господарській діяльності.

Строк корисного використання визначається відповідно до правовстановлюючого документа, але для нематеріальних активів він не може бути меншим за строки, визначені цим підпунктом, зокрема для групи 4 (права на об'єкти промислової власності тощо) — не менш як п'ять років, для групи 5 (авторське право та суміжні з ним права тощо) — не менш як два роки.

11.3 При визначенні строку корисного використання об'єкта нематеріальних активів слід урахувати:

- строки корисного використання подібних активів;
- моральний знос, що передбачається;

правові або інші подібні обмеження щодо строків його використання та інші фактори.

Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строку дії права користування нематеріальних активів не встановлено, такий строк становить 10 років безперервної експлуатації.

11.4 Амортизація нематеріального активу нараховується із застосуванням прямо-лінійного методу.

11.5 Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому нематеріальний актив став придатним для використання. Суму нарахованої амортизації підприємства відображають збільшенням суми витрат підприємства і накопиченої амортизації нематеріальних активів.

11.6 Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття нематеріального активу.

12. Інвестиційна нерухомість

12.1 інвестиційна нерухомість визнається активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому від її використання економічні вигоди у вигляді орендних платежів або збільшення власного капіталу, та її первісна вартість може бути достовірно визначена.

12.2 Основними критеріями для розмежування інвестиційної і операційної нерухомості у випадку, якщо один і той же об'єкт основних засобів використовується як інвестиційна і як операційна нерухомість (за неможливості розділення об'єкта на частини), переважний характер використання об'єкту визначати за його площею; об'єкт визнається інвестиційною нерухомістю, якщо в оперативну оренду передано більше 50 % його площі. Якщо результат розрахунку становить менше за 50%, такий 03 обліковуємо як операційну нерухомість.

12.3 Інвестиційна нерухомість зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю, яка визначається залежно від шляхів надходження нерухомості, при цьому такі об'єкти підлягають амортизації за нормами та методами, визначеними у п. 10.12 Наказу. Амортизаційні відрахування відображати на окремому субрахунку «Знос інвестиційної нерухомості».

12.4 Стаціонарно встановлені об'єкти основних засобів, вартість яких врахована

при визначенні справедливої вартості інвестиційної нерухомості, обліковуються на позабалансових рахунках за первісною вартістю. Усі інші активи, які використовуються разом з інвестиційною нерухомістю (меблі, господарський інвентар, офісна техніка тощо), оцінюються за первісною (переоціненою) вартістю і відображаються в обліку відповідно до П(с)БО 7 “Основні засоби”.

12.5 Залишкова вартість інвестиційної нерухомості змінюватиметься щомісяця за рахунок нарахування амортизації з урахуванням втрат від зменшення корисності та вигод від її відновлення. Вартість інвестиційної нерухомості переоцінці не підлягає.

Оборотні активи

13. Запаси

13.1. Одиницею бухгалтерського обліку запасів визнавати їх найменування.

13.2 Запаси визнавати активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.

13.3 Первісну вартість запасів, придбаних за плату визначати по собівартості запасів згідно з П(С)БО 9.

13.4 Первісну вартість запасів, виготовлених власними силами підприємства, визначати згідно з П(С)БО 16.

13.5 Запаси відображати в бухгалтерському обліку по первісній вартості.

13.6 При відпуску запасів у виробництво, продажу чи іншому вибутті їх оцінку здійснювати по методу ФІФО.

13.7. Запаси, які не приносять підприємству економічних вигод в майбутньому, визнавати неліквідними і списувати в бухгалтерському обліку, а при складанні фінансової звітності не відображати в балансі.

13.8. До малоцінних та швидкозношуваних предметів відносити актив, який використовується менше одного року та оцінка яких дорівнює межі від 500 грн. До 1999 грн., що передані в експлуатацію, виключаються зі складу активів (списується з балансу із нарахуванням зносу в розмірі 100% при передачі їх в експлуатацію) з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів за місцями експлуатації і відповідними матеріально-відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання (до моменту їх повної ліквідації, списання з балансу). Малоцінні і швидкозношувані предмети вартістю до 500 грн. За одиницю при передачі їх в експлуатацію за балансом не враховувати (окрім приладів обліку та спецодягу).

13.9. З метою недопущення розкрадань (нестач) малоцінних і швидкозношуваних предметів, переданих в експлуатацію і вилучених зі складу активів, головному бухгалтеру посилити контроль за видачею МШП за місцями експлуатації шляхом забезпечення документального оформлення переміщення МШП між структурними підрозділами.

13.10. Запаси відображати в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

13.11. Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку "Транспортно-заготівельні витрати" щомісячно розподіляти між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць, у порядку, передбаченому П(С)БО 9.

14. Дебіторська заборгованість

14.1. Дебіторську заборгованість визнавати активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і її можливо достовірно ви-

значити. В балансі дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, визнавати по чистій вартості, що дорівнює сумі дебіторської заборгованості за вирахуванням резерву сумнівних боргів.

14.2. Величину сумнівних боргів визначати за методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості, переглядати поквартально згідно фактичної заборгованості.

14.3. Залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може бути більшим, ніж сума дебіторської заборгованості на ту саму дату.

14.4. Нараховані суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображати у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат.

14.5. Виключення безнадійної дебіторської заборгованості з активів здійснюється з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів. У разі недостатності суми нарахованого резерву сумнівних боргів безнадійна дебіторська заборгованість списується з активів на інші операційні витрати. Сума відшкодування раніше списаної безнадійної дебіторської заборгованості включається до складу інших операційних доходів.

14.6. Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої створення резерву сумнівних боргів не передбачено, у разі визнання її безнадійною списується з балансу з відображенням у складі інших операційних витрат.

14.7. Частина довгострокової дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, відображається на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

14.8. Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються проценти, відображається в балансі за їхньою теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

15. Зобов'язання

15.1. Зобов'язання визнавати лише тоді, коли актив отриманий, або коли підприємство має безвідмовну угоду придбати актив.

15.2. Зобов'язання визнавати, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

15.3. Зобов'язання, на яке нараховуються відсотки та яке підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, слід розглядати як довгострокове зобов'язання, якщо первісний термін погашення був більше ніж дванадцять місяців та до затвердження фінансової звітності існує угода про переоформлення цього зобов'язання на довгострокове.

Довгострокове зобов'язання за кредитною угодою (якщо угода передбачає погашення зобов'язання на вимогу кредитора (позикодавця) у разі порушення певних умов, пов'язаних з фінансовим станом позичальника), умови якої порушені, вважається довгостроковим, якщо:

- позикодавець до затвердження фінансової звітності погодився не вимагати погашення зобов'язання внаслідок порушення;
- не очікується виникнення подальших порушень кредитної угоди протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

15.4. Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю.

15.5. Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення. Вико-

ристовувати на Підприємстві форми і системи оплати праці відповідно до умов, передбачених відповідними положеннями Підприємства.

15.6. Забезпечення (резерви) створити на:

- оплату майбутніх відпусток працівників: згідно з графіком відпусток;
- на додаткове пенсійне забезпечення - не створювати;
- на виконання гарантійних зобов'язань - не створювати;
- на реструктуризацію, на виконання зобов'язань за обтяжливими контрактами - не створювати.

16. Інші активи та зобов'язання

16.1. До «Витрат майбутніх періодів» відносити раніше сплачену орендну плату, суми за підписку періодичних видань, раніше сплачені рекламні послуги та суми страхових платежів, вартість торгових патентів, вартість строкових ліцензій та інших спеціальних дозволів, а також всі інші витрати, що стосуються наступного облікового періоду,

16.2. До складу «Доходів майбутніх періодів» включати суми доходів, нарахованих на протязі поточного чи попередніх звітних періодів, які будуть визначені в наступних звітних періодах.

16.3. Оцінку ступеня завершеності операції з надання послуг (виконання робіт) здійснювати шляхом вивчення виконаної роботи, визначенням питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату у загальному обсязі послуг, які має бути надано, визначенням питомої ваги витрат, яких зазнає підприємство у зв'язку із наданням послуг, у загальній очікуваній сумі таких витрат, при цьому в бухгалтерському обліку доходи відображати у звітному періоді підписання акта про надані послуги (виконані роботи).

16.4. По кожному контрагенту вести облік у розрізі договорів (рахунків).

16.5. Оцінку активів або зобов'язань в операціях з пов'язаними сторонами Підприємства проводити за балансовою вартістю.

16.6. У проміжній фінансовій звітності відстрочені податкові активи та відстрочені податкові зобов'язання не відображувати. Тимчасові різниці з податку на прибуток відображати тільки в річній фінансовій звітності.

16.7. Нарахування податку на прибуток у фінансовій звітності відображати у тому періоді, за який складається фінансова звітність.

16.8. Встановити межу істотності у розмірі 50 грн.

16.9. Подавати фінансову звітність за формами і в терміни, передбачені П(С)БО та Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2000 р. N 419.

16.10. Звіт про рух грошових коштів надавати за прямим методом.

17. Дохід

17.1. Дохід визнавати під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу. Суми доходів відображати в бухгалтерському обліку у відповідності з Положенням (Стандартом) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” у сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню. Визнані доходи класифікувати відповідно до п.7 зазначеного ПСБО.

Установити тривалість операційного циклу для:

- виробництво : один місяць;
- реалізація товарів, запасів: один місяць;
- надання послуг виробничого характеру: один місяць;
- реалізації необоротних активів, запасів : один місяць.

17.2. Оцінку ступеня завершення операцій по наданню робіт, послуг здійснювати

шляхом вивчення виконаної роботи, при цьому в бухгалтерському обліку доходи відображати у звітному періоді після оформлення акту прийому-передачі виконаних робіт/послуг, за винятком випадків, коли дохід від надання послуг не може бути достовірно визначений.

18. Витрати

18.1. Витрати відображати в бухгалтерському обліку у відповідності з П(С)БО 16 "Витрати", одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Використовувати для узагальнення інформації про витрати підприємства рахунки класу 9 "Витрати підприємства".

18.2. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені. Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

18.3. Склад витрат кваліфікувати відповідно до п.10-31 ПСБО 16 «Витрати».

18.4. Затвердити перелік і склад статей калькулювання **виробничої собівартості**:

— прямі затрати на придбання сировини, матеріалів, необхідних для виробництва робіт/послуг; витрати на всі види палива та енергії (як отримані від сторонніх підприємств та організацій, так і вироблені самим підприємством), що використовуються безпосередньо у процесі виробництва продукції та включаються безпосередньо до собівартості окремих видів продукції;

— зворотні відходи (вираховуються): вартість залишків сировини, матеріалів, інших цінностей, що утворилися у процесі виробництва і частково або повністю втратили свої первісні споживчі властивості, у зв'язку з чим не можуть використовуватися за первісним призначенням або використовуються, але з підвищенням витратами (рах.209).

— оплата праці основних робітників (основна та додаткова заробітна плата), відрахування до фонду Єдиного соціального внеску;

— втрати внаслідок технічно неминучого браку;

— вартість остаточно забракованої продукції із технологічних причин;

— витрати на усунення технічно неминучого браку.

18.5. Затвердити перелік і склад змінних та постійних **загальновиробничих витрат**:

18.5.1. перелік **постійних** загальновиробничих витрат:

— заробітна плата персоналу, що займається управлінням виробництвом, відрахування до соціальних фондів обов'язкового страхування;

— витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів;

— амортизація основних засобів усього виробничого та загальновиробничого (цехового, дільничного) призначення.

— амортизація нематеріальних активів усього виробничого та загальновиробничого призначення.

— витрати на утримання та експлуатацію необоротних активів виробничого та загально виробничого призначення:

а) вартість мастильних, обтиральних матеріалів та інших допоміжних матеріалів, необхідних для догляду за обладнанням і підтриманням його у працездатному стані;

б) оплата праці допоміжних робітників, які обслуговують обладнання, — наладчиків, мастильників, електромонтерів, слюсарів, ремонтних та інших допомі-

в) відрахування на соціальні заходи і медичне страхування перелічених вище робітників;

г) вартість спожитого палива, електроенергії, води, пари та інших видів енергії на приведення в рух верстатів, насосів, пресів та інших виробничих механізмів загальновиробничого призначення;

д) вартість послуг допоміжних виробництв і послуг сторонніх організацій, пов'язаних з утриманням та експлуатацією обладнання;

е) вартість витраченого інструменту і пристосувань; ж) витрати на операційну оренду основних засобів тощо.

- витрати, пов'язані з утриманням пожежної та сторожової охорони.

- витрати на ремонт основних засобів виробничого та загальновиробничого призначення:

- а) витрати на ремонт будівель і споруд;

- б) витрати на ремонт виробничого обладнання, інструментів і транспортних засобів.

- витрати на охорону праці й техніку безпеки.

- витрати на охорону навколишнього природного середовища, інші витрати:

- вартість поштово-телеграфних послуг

- вартість послуг зв'язку;

- вартість канцелярського приладдя;

- вартість послуг з участі в семінарах;

- витрати на придбання періодичних видань і спеціальної літератури виробничої тематики тощо.

18.5.2 Затвердити перелік **змінних** загальновиробничих витрат:

- амортизація вантажних автомобілів виробничого та загальновиробничого (цехового, дільничного) призначення.

- витрати на обслуговування виробничого процесу:

- оплата праці та відрахування на соціальні заходи загальновиробничого персоналу, зайнятого обслуговуванням виробничого процесу;

- витрати на здійснення технологічного контролю за виробничими процесами та якістю продукції, робіт, послуг.

Розподілені загальновиробничі витрати включати до собівартості конкретного виду продукції, а нерозподіленими збільшувати собівартість реалізованої продукції того періоду, в якому такі витрати виникли.

18.5.3. Встановити базу для розподілу загальновиробничих витрат:

- обсяг виробництва у натуральному вираженні

- нормальна виробнича потужність підприємства за звичайних умов праці становить за місяць 600 тон.

18.6 Затвердити перелік і склад **адміністративних витрат** :

- оплата праці адміністративного персоналу підприємства, відрахування на обов'язкове страхування;

- витрати на відрядження;

- поштово-телеграфні та телефонні витрати;

- витрати на утримання та ремонт адміністративних приміщень, обладнання тощо адміністративного призначення;

оплата юридичних, аудиторських та інших послуг;
амортизація основних засобів;

- сплата місцевих податків;
- витрати на утримання легкового автотранспорту;
- вартість канцелярського приладдя; ^
- вартість послуг з участі в семінарах;
- витрати на придбання періодичних видань і спеціальної літератури
- інші витрати тощо.

18.7. Затвердити перелік і склад **витрат на збут** :

- оплата праці персоналу підприємства, зайнятого збутом готової продукції, відрахування на обов'язкове страхування;
- витрати на відрядження;
- поштово-телеграфні та телефонні витрати;
- витрати на утримання та ремонт адміністративних приміщень, обладнання тощо збутового призначення;
- амортизація ОЗ;
- витрати на утримання автотранспорту, зайнятого збутом;
- інші витрати тощо.

18.8. Затвердити витрати, пов'язані з утриманням пожежної та сторожової охорони

- витрати на послуги сторонніх організацій, пов'язані з утриманням пожежної та сторожової охорони.

– оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, зайнятих охороною виробничих приміщень;

18.9. До витрат на ремонт основних засобів виробничого призначення відносити;

- витрати на ремонт будівель і споруд;
- вартість витрачених будівельних матеріалів і запасних частин;
- оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи;
- вартість послуг ремонтних цехів;
- витрати на ремонт виробничого обладнання, інструментів і транспортних засобів:

- вартість запасних частин та інших матеріалів, витрачених при ремонті виробничого обладнання, транспортних засобів та інструментів;
- оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників, які виконують ремонтні роботи (слюсарів, верстатників та інших);
- вартість послуг ремонтних цехів та інших допоміжних виробництв з ремонту обладнання, транспортних засобів, інструментів.

18.20. Витрати на **утримання виробничого обладнання в робочому стані**:

- вартість мастильних, обтиральних матеріалів та інших допоміжних матеріалів, необхідних для догляду за обладнанням і підтриманням його у працездатному стані;
- вартість спожитого палива, електроенергії, води, пари та інших видів енергії на приведення в рух верстатів, насосів, пресів та інших виробничих механізмів загальнопромислового призначення;
- вартість витраченого інструменту і пристосувань;

оплата праці та відрахування на соціальні заходи і медичне страхування робітників які виконують ремонтні роботи;

– вартість послуг допоміжних виробництв і послуг сторонніх організацій, пов'язаних з утриманням та експлуатацією обладнання;

18.21. Затвердити витрати на охорону праці та техніку безпеки:

– вартість матеріалів, використаних на утримання засобів охорони праці;

– вартість спецодягу, спецвзуття, обмундирування, окулярів та інших захисних пристосувань, що видаються найманим працівникам, необхідних їм для виконання професійних обов'язків, та інших засобів індивідуального захисту, мила та інших миючих засобів, знешкоджуючих засобів, молока та лікувально-профілактичного харчування згідно з переліком і нормами, установленними чинними нормативно-правовими актами, або на відшкодування витрат працівникам за придбання ними спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту у випадках неவிдачі їх адміністрацією;

– вартість питної води, чаю, кави, цукру;

– витрати на улаштування та утримання дезінфекційних камер, умивальників, душів, лазень та пралень на виробництві (на підприємствах, де надання цих послуг працюючим пов'язане з особливостями виробництва і передбачено колективним договором), а також на утримання роздягалень, шаф для спецодягу, сушарок та іншого подібного обладнання;

– інші витрати на цілі, пов'язані з охороною праці (витрати на улаштування освітлення, що відповідає санітарним нормам і правилам (у тому числі місцевого освітлення робочих місць).

18.12. Затвердити розмір добових витрат, розрахунок яких здійснювати від мінімальної заробітної плати, що діє на 01 січня кожного поточного року та розмір якої щорічно встановлюється Законом про Держбюджет України:

- для відряджень по території України;
- для керівного складу - відповідно до щорічного наказу по Підприємству;
- для інших працівників відповідно до щорічного наказу по Підприємству;
- для відряджень за кордон: відповідно до щорічного наказу по Підприємству

18.13. Витрати, пов'язані з операційною діяльністю, які не включаються до собівартості реалізованих робіт, послуг, адміністративних, витрат на збут, кваліфікувати відповідно до П(С)БО №16 і вважати іншими витратами періоду.

19. Пов'язані сторони

19.1. Відповідно до П(С)БО 23 "Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін" затвердити перелік пов'язаних осіб. Пов'язаними сторонами підприємства вважати:

- засновників підприємства, провідний управлінський персонал підприємства, а також близьких членів сім'ї таких фізичних осіб. Оцінку активів і зобов'язань операцій з такими особами здійснювати із застосуванням методу порівняльної неконтрольованої ціни, тобто ціна продажу (придбання) не нижча (не вища) від ціни на аналогічну готову продукцію, яка реалізовується (придбається) непов'язаним особам.

20. Зміни облікової політики

20.1. Уважати, що зміна облікових оцінок відбувається в таких випадках:

- змінюються статутні вимоги підприємства;
- змінюються **діючі** або набувають чинності нові положення бухгалтерського обліку;
- зміни забезпечать більш достовірне відображення результатів господарської ді-

яльності у фінансовій звітності підприємства.

21. Встановити наступні строки видачі готівки, норми витрат і строки звітності по окремим операціям:

- заробітної плати та інших соціальних виплат: до 08 числа кожного місяця; виплату авансу за поточний місяць проводити до 23 числа кожного місяця.

22. Застосовувати на підприємстві передбачені чинними нормативними актами величину розрахунків готівкою, строки звітності за витрачену готівку і т.д.

23. Визначити один вид господарських звітних сегментів підприємства «Торгівля»

24. Заключні положення

24.1. Загальний контроль за виконанням вимог Положення залишаю за собою.

24.2. Безпосередній контроль за виконанням вимог Положення покладається на головного бухгалтера Підприємства.

24.3. У випадку зміни норм чинного законодавства щодо питань, які передбачені Наказом, перевагу мають норми законодавства. У такому разі в Наказ повинні бути внесені відповідні зміни.

24.4. Внесення змін до даного Наказу у зв'язку із зміною законодавства чи вступом у дію нових П(С)БО здійснюється шляхом викладення Наказу у новій редакції.

Директор :

Погоджено:

Гол. бухгалтер

З Наказом ознайомлені

Національний університет
водного господарства

Додаток 2

Фрагмент приміток щодо облікової політики ПАТ ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Заява про відповідність. Ця фінансова звітність є окремою фінансовою звітністю Компанії, яка підготовлена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності („МСФЗ”) щодо підготовки та подання окремої фінансової звітності підприємств. Як наслідок, ця фінансова звітність відрізняється від консолідованої фінансової звітності яку також готує Компанія, та в якій, фінансова звітність Компанії та її дочірніх підприємств подаються як фінансова звітність єдиного суб'єкта господарювання шляхом об'єднання подібних статей активів, зобов'язань, доходів та витрат та грошових потоків Компанії з аналогічними статтями її дочірніх підприємств. У цій окремій фінансовій звітності інвестиції у дочірні підприємства обліковуються за методом участі у капіталі.

Основа підготовки окремої фінансової звітності. Ця окрема фінансова звітність підготовлена на основі принципу історичної вартості, за виключенням основних засобів, які оцінюються за переоціненою вартістю, як пояснюється у положеннях облікової політики нижче.

Історична вартість зазвичай визначається на основі справедливої вартості компенсації, сплаченої в обмін на товари та послуги.

Справедлива вартість визначається як ціна, яка була б отримана за продаж активу або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки, незалежно від того, чи підлягає ця ціна безпосередньому спостереженню або оцінці із використанням іншої методики оцінки.

Ця політика послідовно застосовувалась до всіх поданих періодів, якщо не зазначено інше.

Функціональна валюта і валюта подання. Статті, включені до фінансової звітності Компанії, оцінюються із використанням валюти основного економічного середовища, у якому здійснює свою операційну діяльність Компанія („функціональної валюти”). Ця фінансова звітність подається у гривні, яка є функціональною валютою Компанії. Усі суми, відображені у фінансовій звітності, подаються у гривнях, округлених до найближчої тисячі, якщо не зазначено інше.

Операції, деноміновані у валюті, яка відрізняється від відповідної функціональної валюти, перераховуються у функціональну валюту із використанням курсу обміну валют, який переважав на дату відповідної операції. Прибутки та збитки від курсових різниць, які виникають у результаті врегулювання таких операцій та перерахунку монетарних активів та зобов’язань, деномінованих в іноземній валюті на кінець року, визнаються у звіті про прибутки або збитки. Перерахунок на кінець року не застосовується до немонетарних статей, включно з інвестиціями у власний капітал. Вплив змін курсів обміну валют на справедливую вартість акцій відображається як частина прибутку або збитку за справедливою вартістю.

Валютні обмеження в Україні включають обов’язкове отримання дебіторської заборгованості в іноземній валюті протягом 90 днів від операції продажу та обов’язкову конвертацію 75-100% надходжень в іноземній валюті у гривню. Гривня не є вільно конвертованою валютою за межами України.

Інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства. Інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства включають в себе:

- дочірні компанії та компанії, частка власності в яких становить 50% і більше, та на які Компанія має значний вплив у управлінні господарською діяльністю.
- асоційованим називається підприємство, на яке Компанія має істотний вплив, а не контроль.

Компанія обліковує зазначені вище інвестиції за методом участі у капіталі з відображенням відповідної частки Компанії у чистому прибутку чи збитку дочірніх та асоційованих компаній у звіті про фінансові результати, а також відповідної частки Компанії у іншому сукупному доході таких підприємств у звіті про сукупний дохід. Компанія достроково застосувала зміни до МСБО 27 “Окрема фінансова звітність”.

Частка у спільних операціях. Спільною операцією називається угода про спільну діяльність, за якою сторони, які володіють спільним контролем у такій спільній діяльності, мають права на активи, а також на зобов’язання, які стосуються відповідної угоди. Спільний контроль являє собою узгоджений на основі договору розподіл контролю над спільною діяльністю, який існує лише тоді, коли рішення стосовно значущої діяльності вимагають односторонньої згоди сторін, які спільно володіють контролем.

Коли Компанія провадить свою діяльність у рамках спільних операцій, Компанія, як спільний оператор, визнає стосовно своєї частки у спільній операції:

- свої активи, включно із часткою у будь-яких спільно утримуваних активах;
- свої зобов’язання, включно із часткою у будь-яких спільно понесених зобов’язаннях;
- свої доходи від реалізації своєї частки продукції, яка виникає у результаті спільної операції;
- свою частку доходів від реалізації продукції спільної операції; та
- свої витрати, включно із часткою будь-яких понесених спільно витрат.

Компанія обліковує активи, зобов'язання, доходи і витрати, які стосуються її частки у спільній операції, у відповідності до вимог МСФЗ, які застосовуються до конкретних активів, зобов'язань, доходів і витрат.

У випадку коли підприємство Компанії взаємодіє зі спільною операцією, у якій таке підприємство Компанії є спільним оператором (наприклад, в операції продажу або внесення активів), вважається, що Компанія здійснює операції з іншими сторонами спільної операції, і прибутки та збитки, які виникають у результаті цих операцій, визнаються у фінансовій звітності Компанії лише у розмірі часток цих інших сторін у спільній операції.

Звітність за сегментами. Операційні сегменти відображаються у порядку, який відповідає внутрішній звітності, яка подається керівній особі Компанії, відповідальній за прийняття операційних рішень. Сегменти, доходи яких, результати діяльності або активи становлять десять відсотків або більше від результатів усіх сегментів, відображаються окремо. Сегменти, результати діяльності яких не перевищують цього порогу, можуть відображатися окремо за рішенням керівництва.

Основні засоби. Компанія використовує модель переоцінки для оцінки основних засобів. Справедлива вартість базувалась на результатах оцінок, проведених зовнішніми незалежними оцінювачами. Частота проведення переоцінок залежить від зміни справедливої вартості активів, які оцінюються. Остання незалежна оцінка справедливої вартості основних засобів Компанії була виконана станом на 31 грудня 2009 року. Подальші надходження основних засобів відображаються за первісною вартістю. Первісна вартість включає витрати, понесені безпосередньо на придбання об'єктів. Первісна вартість активів, створених власними силами, включає вартість матеріалів, прями витрати на оплату праці та відповідну частку виробничих накладних витрат. Первісна вартість придбаних та створених власними силами кваліфікованих активів, включає витрати на позики.

Будь-яке збільшення балансової вартості, яке виникає у результаті переоцінок, відображається в складі резерву переоцінки у складі власного капіталу через інші сукупні доходи. Зменшення, які взаємно зараховують раніше визнані збільшення того самого активу, відображаються у складі резерву переоцінки у складі власного капіталу через інші сукупні доходи; а всі інші зменшення включаються до звіту про прибутки або збитки. У тій мірі, в якій збиток від зменшення корисності того самого знеціненого активу був визнаний раніше у складі звіту про прибутки або збитки, сторнування цього збитку від зменшення корисності також визнається у звіті про прибутки або збитки. Кожного року різниця між зносом на основі переоціненої балансової вартості активу, відображеної у звіті про прибутки або збитки, та зносом на основі первісної вартості активу переводиться зі складу резерву переоцінки до нерозподіленого прибутку.

Витрати, понесені для заміни компонента об'єкту основних засобів, який обліковується окремо, капіталізуються за балансовою вартістю заміненого компонента, який списується. Подальші витрати включаються у балансову вартість активу або визнаються як окремі активи, у залежності від обставин, лише тоді, коли існує вірогідність отримання Компанією майбутніх економічних вигід, пов'язаних із об'єктом, і вартість об'єкту можна визначити достовірно.

Балансова вартість заміненої частини припиняє визнаватися. Усі інші витрати на ремонт і обслуговування включаються до звіту про прибутки або збитки протягом того фінансового періоду, у якому вони були понесені. Основні засоби припиняють визнаватися після вибуття або коли більше не очікується отримання майбутніх економічних вигід від продовження використання активу. Прибутки та збитки від вибуття, які ви-

значаються шляхом порівняння надходжень із балансовою вартістю основних засобів, визнаються у звіті про прибутки або збитки. Після продажу переоцінених активів суми, включені до складу інших резервів, переводяться до складу нерозподіленого прибутку.

Незавершене будівництво включає також суми передплат за основні засоби.

Витрати на розвідку. Витрати на розвідку включають витрати, пов'язані із непідтвердженими запасами. До них належать геологічні та геофізичні витрати на виявлення і дослідження районів можливого залягання нафтогазових запасів, а також адміністративні, юридичні та консультативні витрати, понесені у зв'язку із розвідкою. До них також належать усі випадки зменшення корисності розвідувальних свердловин, за якими не можна продемонструвати підтверджених запасів.

Витрати на дослідження та розробку. Витрати на дослідження і розробку включають усі прямі і непрямі витрати на матеріали, оплату праці та зовнішні послуги, понесені у зв'язку зі спеціалізованим пошуком нових методик розробки та істотного вдосконалення продуктів, послуг та процесів і у зв'язку із дослідницькою діяльністю. Витрати, пов'язані із дослідницькою діяльністю, відображаються у складі витрат на дослідження і розробку того періоду, у якому вони були понесені. Витрати на розробку капіталізуються у випадку виконання критеріїв до визнання за вимогами МСБО 38.

Амортизація. Амортизація нараховується у звітах про прибутки або збитки на прямолінійній основі для розподілу витрат окремих активів на їхню ліквідаційну вартість протягом їх очікуваних строків корисного використання. Нарахування амортизації починається із моменту придбання або, у випадку зі створеними власними силами активами, із моменту, коли актив завершений і готовий до використання.

Інші основні засоби амортизуються на прямолінійній основі протягом очікуваних строків їх корисного використання.

Звичайні строки корисного використання інших основних засобів Компанії:

Строк корисного використання у роках

Машини і обладнання	5-12
Будівлі	20-40
Інші основні засоби	3-6

Незавершене будівництво не амортизується.

Нематеріальні активи. Нематеріальні активи мають визначені строки корисного використання і включають, головним чином, капіталізоване програмне забезпечення. Придбане програмне забезпечення капіталізується на основі витрат, понесених для придбання та доведення їх до стану, необхідного для їх використання. Нематеріальні активи відображаються за первісною вартістю, за вирахуванням накопиченої амортизації та збитків від зменшення корисності, якщо такі є. У випадку зменшення корисності балансова вартість нематеріальних активів списується до більшої з величин: вартості під час використання та справедливої вартості, за вирахуванням витрат на продаж.

Оренда. Оренда, за умовами якої істотна частка ризиків і винагород залишається у орендодавця, класифікується як операційна. Виплати, отримані за договорами операційної оренди, включаються до звітів про прибутки або збитки на прямолінійній основі протягом строку дії оренди. Договори фінансової оренди капіталізуються на момент початку строку оренди за меншою з величин: справедливої вартості орендованого майна та теперішньої вартості мінімальних орендних платежів.

Зменшення корисності нефінансових активів. Активи переглядаються на предмет зменшення корисності тоді, коли події і зміни в обставинах вказують на те, що балан-

сову вартість може виявитися неможливо відшкодувати. Збиток від зменшення корисності визнається для суми, на яку балансова вартість активів перевищує їх вартість відшкодування. Вартість відшкодування є більшою з двох величин: справедливої вартості, за вирахуванням витрат на продаж, та вартості під час використання. Для цілей оцінки зменшення корисності активи групуються за найменшими рівнями, для яких існують окремі потоки грошових коштів, які можна визначити (одиниці, які генерують грошові кошти). Нефінансові активи, які зазнали зменшення корисності, переглядаються на предмет можливого сторнування зменшення корисності на кожну звітну дату.

Класифікація фінансових активів. Компанія класифікує свої фінансові активи на такі категорії оцінки: (а) за амортизованою вартістю і (б) за справедливою вартістю з переоцінкою через інший сукупний дохід.

За амортизованою вартістю оцінюють фінансову дебіторську заборгованість, створену Компанією у результаті надання коштів, товарів або послуг безпосередньо дебітору, окрім дебіторської заборгованості, яка створюється із наміром продажу негайно або у короткостроковій перспективі, або яка має котирування на активному ринку. Усі інші фінансові активи включаються до категорії за справедливою вартістю з переоцінкою через інший сукупний дохід.

Подальша оцінка фінансових інструментів. Після первісного визнання фінансові зобов'язання, кредити та дебіторська заборгованість Компанії оцінюються за амортизованою вартістю. Амортизована вартість розраховується із використанням методу ефективної відсоткової ставки та, для фінансових активів, визначається за вирахуванням будь-яких збитків від зменшення корисності. Премії і дисконти, включно із первісними витратами на проведення операцій, включаються до балансової вартості відповідного інструменту та амортизуються на основі ефективної відсоткової ставки для відповідного інструменту.

Вважається, що номінальна вартість фінансових активів та зобов'язань із термінами погашення до одного року, за вирахуванням очікуваних кредитних коригувань, дорівнює їх справедливій вартості. Справедлива вартість фінансових зобов'язань оцінюється шляхом дисконтування майбутніх потоків грошових коштів за договорами за поточною ринковою відсотковою ставкою, доступною для Компанії для аналогічних фінансових інструментів.

Прибутки та збитки, які виникають у результаті зміни справедливої вартості активів, наявних для продажу, визнаються безпосередньо у складі інших сукупних доходів. Під час оцінки справедливої вартості фінансових інструментів Компанія використовує різноманітні методи і робить припущення на основі ринкових умов, які існують на звітну дату.

Податок на прибуток. Податок на прибуток нараховується у фінансовій звітності у відповідності до українського законодавства, яке діяло або, в основному, діяло на звітну дату.

Податок на прибуток включає нарахування поточного податку та відстроченого податку і визнається у звіті про прибутки або збитки, якщо він не стосується операцій, які вже були визнані у тому самому періоді у складі інших сукупних доходів.

Поточний податок є сумою, яку передбачається сплатити або відшкодувати у податкових органів стосовно оподатковуваних прибутків або збитків за поточний та попередні періоди.

Інші податки, крім податку на прибуток, відображаються у складі операційних витрат. Відстрочений податок на прибуток нараховується із використанням методу балансо-

вих зобов'язань на перенесені на майбутні періоди податкові збитки і тимчасові різниці, які виникають між податковими базами активів та зобов'язань і їх балансовою вартістю для цілей фінансової звітності. Згідно із виключенням щодо первісного визнання відстрочені податки не відображаються щодо тимчасових різниць на момент первісного визнання активу або зобов'язання в операції, яка не є об'єднанням підприємств, якщо операція, на момент первісного відображення, не впливає ні на обліковий, ні на оподатковуваний прибуток.

Відстрочені податкові зобов'язання не відображаються щодо тимчасових різниць на момент первісного визнання гудвілу, який не відноситься на валові витрати у цілях оподаткування. Залишки відстроченого податку оцінюються за ставками оподаткування, які діяли або фактично діяли на звітну дату, які, як очікується, будуть застосовуватись до періоду, в якому передбачається сторнування тимчасових різниць або реалізація перенесених на майбутні періоди податкових збитків. Відстрочені податкові активи та зобов'язання взаємно зараховуються лише в окремих компаніях Компанії. Відстрочені податкові активи щодо тимчасових різниць, які відносяться на валові витрати, та перенесених на майбутні періоди податкових збитків відображаються лише у тій мірі, в якій існує вірогідність отримання достатніх майбутніх оподатковуваних прибутків, за рахунок яких передбачається реалізувати ці вирахування.

Запаси. Запаси Компанії відображаються за меншою з двох величин: первісної вартості та чистої вартості реалізації. Первісна вартість запасів включає витрати, понесені на придбання запасів, виробничі або конверсійні та інші витрати, понесені на доведення до їх чинного місця розташування та стану.

Вартість запасів визначається на основі методів: середньозваженої вартості для природного газу та „перше надходження – перше вибуття” для інших запасів. Чиста вартість реалізації являє собою очікувану ціну реалізації під час звичайної господарської діяльності, за вирахуванням вартості завершення та витрат на продаж.

Торгова дебіторська заборгованість. Торгова та інша дебіторська заборгованість первісно визнається за справедливою вартістю і у подальшому оцінюється за амортизованою вартістю із використанням методу ефективної відсоткової ставки, за вирахуванням резерву на знецінення.

Передплати видані та інші оборотні активи. Передплати відображаються за первісною вартістю, за вирахуванням резерву на знецінення. Передплата класифікується як необоротний актив, коли товари або послуги, які стосуються цієї передплати, передбачається отримати після одного року або коли передплата стосується активу, який сам класифікується як необоротний після первісного визнання.

Інші передплати включаються до звіту про прибутки або збитки тоді, коли товари або послуги, які стосуються передплат, отримані. Якщо існує ознака того, що активи, товари або послуги, які стосуються передплати, не будуть отримані, то балансова вартість передплати відповідно списується і визнається відповідний резерв на знецінення у звіті про прибутки або збитки.

Векселі. Деякі операції придбання можуть погашатися простими або переказними векселями, які є ринковими борговими інструментами. Операції придбання, які врегульовуються векселями, визнаються на основі оцінки керівництвом справедливої вартості, яка буде присвоєна під час таких погашень. Справедлива вартість визначається з урахуванням ринкової інформації, яка піддається спостереженню.

Грошові кошти та їх еквіваленти. Грошові кошти та їх еквіваленти включають грошові кошти у касі, депозити на вимогу у банках та інші короткострокові високоліквідні інвестиції із первісними термінами погашення три місяці або менше. Грошові

кошти та їх еквіваленти відображаються за амортизованою вартістю із використанням методу ефективної відсоткової ставки. Обмежені до використання залишки виключаються зі складу грошових коштів та їх еквівалентів для цілей звіту про рух грошових коштів. Залишки, обмежені для обміну або використання на погашення зобов'язання протягом, як мінімум, дванадцяти місяців від звітної дати, включаються до складу інших необоротних активів.

Акціонерний капітал. Прості акції класифікуються як власний капітал. Додаткові витрати, які безпосередньо стосуються випуску нових акцій, відображаються у складі власного капіталу як вирахування, за виключенням податку, із надходжень.

Дивіденди і обов'язковий внесок частки прибутку до державного бюджету. Дивіденди і обов'язковий внесок частки прибутку до державного бюджету визнаються як зобов'язання і вираховуються із власного капіталу на звітну дату лише тоді, коли вони оголошуються до або на звітну дату. Інформація про дивіденди розкривається тоді, коли вони пропонуються до звітної дати або пропонуються чи оголошуються після звітної дати, але до затвердження фінансової звітності до випуску.

Податок на додану вартість („ПДВ“). В Україні ПДВ стягується за двома ставками: 20% за операціями продажу та імпорту товарів у межах країни, а також робіт і послуг та 0% за операціями експорту товарів і надання робіт або послуг, які використовуються поза межами України. Зобов'язання платника податків з ПДВ дорівнює загальній сумі ПДВ, зібраного протягом звітного періоду, і виникає на першу з двох дат: постачання товарів клієнту або отримання платежу від клієнта. Кредит з ПДВ являє собою суму, яку платник податків має право взаємно зарахувати за рахунок власного зобов'язання з ПДВ протягом звітного періоду.

Права на кредит з ПДВ виникають після отримання рахунка-фактури з ПДВ, який видається на ранішій із двох дат: оплати постачальнику або отримання товарів. ПДВ, який стосується операцій продажу та придбання, визнається у звіті про фінансовий стан на валовій основі і розкривається окремо як актив та зобов'язання.

У випадку формування резерву на знецінення дебіторської заборгованості збиток від знецінення відображається щодо валової суми дебітора, включно з ПДВ.

Позики. Позики включають банківські позики та облигації.

Позики первісно визнаються за справедливою вартістю, за вирахуванням витрат, понесених на здійснення операцій. Позики у подальшому відображаються за амортизованою вартістю із використанням методу ефективної відсоткової ставки. Банківські овердрафти включаються до складу позик у звіті про фінансовий стан.

Торгова кредиторська заборгованість. Торгова кредиторська заборгованість визнається і первісно оцінюється згідно із вищезазначеною політикою щодо фінансових інструментів. У подальшому інструменти із фіксованими термінами погашення переоцінюються за амортизованою вартістю із використанням методу ефективної відсоткової ставки.

Амортизована вартість розраховується з урахуванням будь-яких витрат на операції та будь-якого дисконту або премії на момент погашення.

Аванси отримані. Аванси отримані відображаються у розмірі первісно отриманих сум. Суми отриманих авансів передбачається реалізувати шляхом отримання доходів від звичайної діяльності Компанії.

Резерви. Резерви визнаються, коли Компанія має юридичне або фактичне зобов'язання, яке витікає із обставин, внаслідок минулої події та існує вірогідність, що для погашення зобов'язання знадобиться вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, і можна зробити достовірну оцінку цього зобов'язання.

У випадках коли Компанія очікує відшкодувати деяку або усю суму резерву, наприклад, за договором страхування, то таке відшкодування визнається як окремий актив, але коли існує достатня впевненість у тому, що таке відшкодування буде отримане.

Витрати на будь-який резерв подаються у звіті про прибутки або збитки, за вирахуванням будь-якого відшкодування. Якщо вплив вартості грошей у часі є суттєвим, то резерви дисконтуються із використанням поточної ставки до оподаткування, яка відображає, у випадку необхідності, ризики, характерні для відповідного зобов'язання. Якщо використовується дисконтування, то збільшення резерву у результаті плину часу визнається як фінансові витрати.

Інші зобов'язання. Інші фінансові зобов'язання первісно визнаються за справедливою вартістю, за вирахуванням понесених витрат на здійснення операцій, і у подальшому відображаються за амортизованою вартістю із використанням методу ефективної відсоткової ставки. Інші нефінансові зобов'язання оцінюються за первісною вартістю.

Умовні активи та зобов'язання. Умовні активи не визнаються у фінансовій звітності, але розкриваються у примітках, коли існує вірогідність набуття економічних вигід. Умовні зобов'язання не визнаються у фінансовій звітності, окрім випадків, коли вірогідність вибуття економічних ресурсів для врегулювання зобов'язання і їх суму можна достовірно визначити. Інформація про умовні зобов'язання розкривається, якщо можливість вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, є віддаленою.

Визнання доходів. Доходи від реалізації товарів визнаються на момент передачі ризиків та винагород, пов'язаних із володінням товарами. Якщо товари транспортуються до визначеного місця розташування, доходи визнаються, коли товари переходять до клієнта у пункті призначення. Доходи оцінюються за справедливою вартістю компенсації отриманої або до отримання та відображаються за вирахуванням податку на додану вартість та знижок.

Доходи від продажу та перепродажу природного газу визнаються на момент передачі ризиків та винагород, пов'язаних із володінням цими товарами. Доходи оцінюються за справедливою вартістю компенсації отриманої або до отримання та відображаються за вирахуванням податку на додану вартість та скидок.

Визнання витрат. Витрати відображаються за методом нарахування. Первісна вартість реалізованих товарів включає ціну придбання, витрати на транспортування, комісії, які стосуються договорів постачання, та інші відповідні витрати.

Фінансові доходи та витрати. Фінансові доходи та витрати включають витрати на виплату відсотків за позиками, збитки від дострокового погашення кредитів, доходи з відсотків за інвестованими коштами, доходи або збитки від створення фінансових інструментів, використання відсотків за пенсійними зобов'язаннями та резервами, а також прибутки і збитки від курсових різниць.

Витрати на позики, які стосуються активів, для будівництва яких потрібен суттєвий період часу, капіталізуються як частина первісної вартості активу. Усі інші витрати на відсотки та інші витрати, понесені у зв'язку із позиками, відносяться на витрати із використанням методу ефективної відсоткової ставки. Доходи з відсотків визнаються по мірі нарахування із посиланням на фактичну дохідність відповідного активу.

Виплати працівникам: пенсійний план із визначеними внесками. Компанія робить визначені єдині соціальні внески до Державного пенсійного фонду України стосовно своїх працівників. Внески розраховуються як відсоток від поточної валової заробітної плати і відносяться на витрати того періоду, у якому вони були понесені. Дискреційні пенсії та інші виплати після виходу на пенсію включаються до складу витрат на оплату праці у звіті про прибутки або збитки.

Виплати працівникам: пенсійний план із визначеними виплатами. Компанія здійснює виплати одноразових сум, виплати при досягненні певного віку та інші виплати, визначені у колективній угоді. Зобов'язання, визнане у звіті про фінансовий стан стосовно пенсійного плану із визначеними виплатами, є теперішньою вартістю зобов'язання за пенсійним планом із визначеними виплатами на звітну дату. Зобов'язання за пенсійним планом із визначеними виплатами розраховується щороку із використанням методу прогнозної кредитної одиниці. Теперішня вартість зобов'язання за пенсійним планом із визначеними виплатами визначається шляхом дисконтування очікуваного майбутнього вибуття грошових коштів із використанням відсоткових ставок за високоліквідними корпоративними облігаціями, деномінованими у валюті, у якій здійснюються виплати, і які мають терміни погашення, які приблизно відповідають умовам відповідного пенсійного зобов'язання.

Актуарні прибутки та збитки, які виникають у результаті досвіду внесення коригувань та змін в актуарні припущення, відносяться до інших сукупних доходів того періоду, у якому вони виникають. Витрати на вартість минулих послуг визнаються негайно у складі звіту про фінансові результати.

ІСТОТНІ ОБЛІКОВІ ОЦІНКИ ТА СУДЖЕННЯ

Застосування облікової політики Компанії вимагає від керівництва використання професійних суджень, оцінок та припущень стосовно балансової вартості активів та зобов'язань, інформація про які не є такою очевидною у інших джерелах. Оцінки та пов'язані з ними припущення базуються на історичному досвіді та інших факторах, які, на думку керівництва, вважаються доцільними у цих обставинах. Фактичні результати можуть відрізнятися від таких оцінок. Оцінки та відповідні припущення переглядаються на постійній основі. Результати переглядів облікових оцінок визнаються у тому періоді, в якому здійснюється такий перегляд, якщо результат перегляду впливає лише на цей період або у періоді перегляду та майбутніх періодах, якщо результат перегляду впливає на поточний та майбутні періоди.

Істотні професійні судження під час застосування облікової політики. Нижче наведені істотні судження, крім тих, для яких вимагається здійснення оцінок, які зробило керівництво у процесі застосування облікової політики Компанії і які мають найістотніший вплив на суми, визнані у фінансовій звітності.

Переоцінка основних засобів. Як зазначено у Примітці 28, Компанія застосовує модель переоцінки до своїх основних засобів. На кожну звітну дату Компанія проводить перевірку балансової вартості цих активів із тим, щоб визначити, чи не відрізняється вона суттєво від справедливої вартості. За результатами такої перевірки керівництво прийшло до висновку, що балансова вартість основних засобів станом на 31 грудня 2014 та 2013 років не відрізняється суттєво від їх справедливої вартості.

Основні джерела невизначеності оцінок. Нижче наведені основні припущення стосовно майбутнього та інші основні джерела невизначеності оцінок на кінець звітного періоду, щодо яких існує значний ризик того, що вони стануть причиною суттєвих коригувань балансової вартості активів та зобов'язань протягом наступного фінансового року.

Зменшення корисності торгової дебіторської заборгованості. Керівництво оцінює вірогідність повернення торгової дебіторської заборгованості на основі аналізу окремих рахунків. Фактори, які беруться до уваги, включають аналіз за термінами погашення торгової та іншої дебіторської заборгованості у порівнянні із платіжною історією та кредитними умовами, наданими клієнтам, та доступну ринкову інформацію щодо здатності контрагента здійснити оплату. У випадку якщо фактичні суми повер-

нень виявляться меншими за оцінки керівництва, Компанія змушена буде відобразити додаткові витрати на покриття збитків від зменшення корисності.

Зобов'язання із виплат працівникам. Компанія оцінює зобов'язання за виплатами після виходу на пенсію та іншими виплатами працівникам із використанням методу прогнозної кредитної одиниці на основі актуарних припущень, які відображають найкращі оцінки керівництва щодо змінних величин, які визначають кінцеву вартість виплат після виходу на пенсію та інших виплат працівникам. Теперішня вартість пенсійних зобов'язань залежить від цілої низки факторів, які визначаються на актуарній основі із використанням низки припущень.

Основні припущення, які використовуються під час визначення чистої вартості (доходів) для пенсій, включають ставку дисконтування та очікуване збільшення рівня заробітної плати. Будь-які зміни у цих припущеннях вплинуть на балансову вартість пенсійних зобов'язань. Оскільки не існує довгострокових, високоліквідних корпоративних або облігацій внутрішньої державної позики, випущених у гривнях, необхідні істотні професійні судження для оцінки відповідної ставки дисконтування.

Визнання відстроченого податкового активу. Відстрочений податковий актив, визнаний у звіті про фінансовий стан, являє собою податок на прибуток до відшкодування шляхом майбутніх вирахувань із оподатковуваного прибутку. Відстрочені податкові активи відображаються у тій мірі, в якій вірогідна реалізація відповідної податкової вигоди. Під час визначення майбутнього оподатковуваного прибутку та суми податкових вигід, які вірогідно отримати у майбутньому, керівництво робить професійні судження та застосовує оцінки на основі історичного оподатковуваного прибутку та очікувань щодо майбутніх доходів, які, як передбачається, будуть достатніми за відповідних обставин.

Податкове законодавство. Українське податкове, валютне і митне законодавство продовжує розвиватися. Спірні нормативні акти стають причиною різних тлумачень. На думку керівництва, його тлумачення є належними і надійними, але немає гарантій того, що вони не стануть причиною претензій з боку податкових органів.